

MINISTERSTVO VNITRA
generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

Čj. MV-123028-1/PO-PVP-2012

Kódové označení: ZSS

Praha 3. prosince 2012

Počet listů: 16

OBSLUHA ZEMNÍCH A STAVEBNÍCH STROJŮ

Obsah

1. Charakteristika kurzu	2
2. Cíle vzdělávání	2
3. Rozsah znalostí absolventa	2
4. Časová dotace kurzu	3
5. Podmínky pro zařazení	3
6. Materiální zajištění účastníků kurzu	3
7. Ukončení kurzu	4
8. Učební osnovy	5

1. Charakteristika kurzu

Specializační kurz „Obsluha zemních a stavebních strojů“ je určen příslušníkům HZS ČR, kteří při výkonu své funkce obsluhují stroje pro zemní práce kategorie I. dle vyhlášky č. 77/1965 Sb., o výcviku, způsobilosti a registraci obsluh stavebních strojů. Kurz je organizován výhradně prezenční formou studia.

2. Cíle vzdělávání

Cílem kurzu „Obsluha zemních a stavebních strojů“ je zajistit odbornou přípravu pro obsluhu zemních a stavebních strojů po teoretické i praktické stránce.

3. Rozsah znalostí absolventa

Ve specializačním kurzu „Obsluha zemních a stavebních strojů“ získává absolvent tyto kompetence:

- má znalosti z oblasti obecná technická teorie, technologie a provádění prací, konstrukce strojů a zařízení, provoz zařízení a strojů a údržba zařízení a strojů,
- zná ustanovení vyhlášky č. 77/1965 Sb., o výcviku, způsobilosti a registraci obsluh stavebních strojů a dalších souvisejících předpisů,
- zná pravidla bezpečnosti práce a ochrany životního prostředí.

4. Časová dotace kurzu

	Předmět	Počet hodin
1.	Úvod do kurzu Obsluha zemních a stavebních strojů	2
2.	Obecná technická teorie	2
3.	Technologie a provádění prací	6
4.	Konstrukce strojů a zařízení	17
5.	Provoz a údržba strojů a zařízení	10
6.	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí	13
7.	Souhrnné opakování	4
8.	Praktický výcvik	27
9.	Závěrečná zkouška	9
	CELKEM	90

V pravomoci ředitele vzdělávacího zařízení je možnost úpravy obsahu učiva do 10 % rozsahu.

Pozn.: 1 hodina = 1 vyučovací hodina v rozsahu 45 minut

5. Podmínky pro zařazení

Podmínkou pro zařazení příslušníků HZS ČR do kurzu „Obsluha zemních a stavebních strojů“ je splnění požadavků stanovených v § 2 vyhlášky č. 77/1965 Sb.

6. Materiální zajištění účastníků kurzu

Účastník kurzu musí mít u sebe doklady a vybavení pro účely výuky a pobytu ve vzdělávacím zařízení a musí být vybaven naturálními náležitostmi.

6.1 Doklady:

- osobní doklady, služební průkaz a průkaz pojištěnce,
- potvrzení o splnění podmínek pro zařazení do kurzu.

6.2 Vybavení pro účely výuky:

- sešity a psací a kreslicí potřeby.

6.3 Naturální náležitosti:

- pracovní stejnokroj II,
- pracovní obuv.

Vzdělávací zařízení může vyžadovat popřípadě i další náležitosti, které budou uvedeny v povolání do kurzu.

7. Ukončení kurzu

Po celou dobu studia je posluchač průběžně přezkušován a hodnocen. Vyučující uzavře klasifikaci na základě účasti posluchače a na základě průběžného hodnocení jeho výkonů a provede o tom zápis do pedagogické dokumentace.

Kurz je zakončen závěrečnou zkouškou, která je organizována formou písemného testu a praktické zkoušky.

7.1 Doklad o ukončení kurzu

Dokladem o ukončení kurzu je Potvrzení o absolvování kurzu „Obsluhy zemních a stavebních prací“ s platností na 1 rok a kvalifikační průkaz pro obsluhu stavebních strojů.

Učební osnovy kurzu „Obsluha zemních a stavebních strojů“ nabývají účinnosti dnem schválení.

8. Učební osnovy

Vysvětlivky:

U = učebna

T = teorie

P = praxe

POL= polygon

1 – Úvod do kurzu Obsluha zemních a stavebních strojů**Počet vyučovacích hodin v předmětu: 2**

Počet vyučovacích hodin bloku: 2

Pojetí vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Úvod do kurzu Obsluha zemních a stavebních strojů je koncipován tak, aby se účastníci seznámili s cílem kurzu, organizací výcviku, požadavky na kvalifikaci obsluh strojů a podmínkami platnosti oprávnění. Dále se seznámí se základními právními předpisy souvisejícími s problematikou obsluhy stavebních a zemních strojů.

Předmět:		1 Obsluha zemních a stavebních strojů		Počet hodin:	2
Téma číslo	Počet hodin	Místo výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
1.1	1	U	T	Úvod, vyhláška č. 77/1965 Sb., doplňující a související předpisy <ul style="list-style-type: none"> • cíl výcviku, organizace výcviku a odborných zkoušek • rozsah platnosti a základní ustanovení vyhlášky č. 77/1965 Sb., a doplňujících výnosů MSv ČSR • související předpisy • požadavky na kvalifikaci obsluh strojů, podmínky pro získání oprávnění k obsluze, doplňující informace 	

2 – Obecná technická teorie**Počet vyučovacích hodin v předmětu:****2****Pojetí vyučovacího předmětu**

Předmět Obecná technická teorie je určen pro zopakování dříve získaných znalostí, které jsou předpokladem pro zvládnutí navazujícího učiva. Předmět je zaměřen na zopakování základních fyzikálních veličin, základů mechaniky a základních parametrů stavebních a zemních strojů.

Absolvent předmětu Obecná technická teorie

- zná základní fyzikální veličiny
- zná vybrané jednotky SI
- ovládá základní fyzikální výpočty
- zná základy mechaniky
- zná základní parametry strojů.

Předmět: 2 Obecná technická teorie				Počet hodin: 2	
Téma číslo	Počet hodin	Místo výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
2	2	U	T	Obecná technická teorie <ul style="list-style-type: none"> • základní veličiny (hmotnost, teplota, výkon, objem, hustota, tlak, viskozita, ...) • vybrané jednotky SI • měřidla a metody měření • výpočty (obsah, objem, měrný tlak, hustota materiálu, ...). • základy mechaniky (síla, těžiště, stabilita, odstředivá síla, ...) • způsoby namáhání součástí (tah, tlak, ohyb, střih, krut) • jednoduché stroje (páka, kladky, kladkostroj) • základní parametry strojů • vybavení strojů měřicí technikou 	

3 – Technologie a provádění prací

Počet vyučovacích hodin v předmětu: **6**

Počet vyučovacích hodin bloku: 6

Pojetí vyučovacího předmětu

Předmět Technologie a provádění prací je zaměřen na výuku posluchače v oblasti technologických postupů, seznámení s výkonností strojů a zařízení, přípravy pracoviště před zahájením prací.

Absolvent předmětu Technologie a provádění prací

- zná horniny a jejich vlastnosti
- zná technologické postupy
- zná výkonnost strojů a zařízení
- zná technologii práce příslušné skupiny strojů a zařízení.

Předmět:		3	Technologie a provádění prací		Počet hodin:	6
Blok:		3	Technologie a provádění prací		Počet hodin:	6
Téma číslo	Počet hodin	Místo výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky	
3.1	1	U	T	Horniny a jejich vlastnosti <ul style="list-style-type: none"> třídění hornin základní vlastnosti hornin a dalšího zpracovávaného materiálu 		
3.2	2	U	T 2	Technologické postupy <ul style="list-style-type: none"> obsah technologického postupu příprava pracoviště vytyčovací práce jízdní a pracovní podmínky přehled užití a způsobů práce 		
3.3	1	U	T	Výkonnost strojů <ul style="list-style-type: none"> nasazování strojů – organizace podmínky dobré výkonnosti strojů, vliv lidského činitele 		
3.4	2	U	T	Technologie práce strojů <ul style="list-style-type: none"> zopakování obecného volba pracovního případně přídatného zařízení strojů příslušné skupiny nasazení strojů, postupy práce, práce v sestavách 		

4 – Konstrukce strojů a zařízení

Počet vyučovacích hodin v předmětu: 17

Počet vyučovacích hodin bloku:	4.1 – Mechanické části strojů	4
	4.2 – Hydraulika	4
	4.3 – Motory stavebních strojů	4
	4.4 – Pneumatika	1
	4.5 – Konstrukce vybraných strojů	2
	4.6 – Praktická výuka konstrukce strojů	2

Pojetí vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Konstrukce strojů a zařízení je zaměřen na seznámení posluchačů s konstrukcí strojů a zařízení, s principy hydraulických a pneumatických pohonů, s konstrukcí vybraných představitelů skupiny strojů.

Absolvent předmětu Konstrukce strojů a zařízení

- zná mechanické části strojů a zařízení
- zná konstrukci motorů stavebních strojů a zařízení
- zná hlavní druhy hydraulických a pneumatických pohonů
- ovládá konstrukci vybraných představitelů příslušné skupiny strojů.

Předmět: 4 Konstrukce strojů a zařízení Počet hodin: 17					
Téma číslo	Počet hodin	Místo výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
4.1.	4	U	T	Mechanické části strojů <ul style="list-style-type: none"> pohonné systémy strojů (mechanické, hydraulické, elektrické) spojky, převodovky, rozvodovky, brzdy, koncové převody 	
4.2.	4	U	T	Hydraulika <ul style="list-style-type: none"> hlavní druhy hydraulických pohonů (hydrostatické, hydrodynamické), principy užití skladba hydraulických soustav (agregáty a prvky, jištění) schematické značení hydraulických soustav hydraulické soustavy vybraných představitelů různých systémů 	
4.3.	4	U	T	Motory stavebních strojů <ul style="list-style-type: none"> spalovací motory – principy činnosti, základní části a parametry, příslušenství včetně autoelektriky elektrické pohony 	
4.4.	1	U	T	Pneumatika <ul style="list-style-type: none"> užití pneumatických pohonů základní části pneumatických obvodů, schematické značení tlakové nádoby 	
4.5	2	U	T	Konstrukce vybraných strojů <ul style="list-style-type: none"> skladba stroje, hlavní agregáty pojezdové ústrojí, jeho pohon a řízení pracovní zařízení, jeho pohon a ovládání, výměna ostatní části 	
4.6	2	POL	P	Praktická výuka konstrukce strojů	

5 – Provoz a údržba strojů a zařízení

Počet vyučovacích hodin v předmětu: **10**

Počet vyučovacích hodin bloku: 10

Pojetí vyučovacího předmětu

V předmětu Provoz a údržba strojů a zařízení posluchač získá přehled o provozu strojů, údržbě a opravách strojů, jejich zásady, stupně a servisní intervaly a získá znalosti z vedení provozní dokumentace.

Absolvent předmětu Provoz a údržba strojů a zařízení

- je seznámen provozní dokumentací strojů
- je seznámen se základním vybavením strojů a zařízení
- zná postup při převzetí a předání stroje
- zná jednotlivé servisní úkony dle průběhu Mh,
- zná druhy paliv, ostatní provozní kapaliny, konzervační prostředky a jejich užití v praxi.

Předmět:	5	Provoz a údržba strojů a zařízení	Počet hodin:	10	
Blok:	5	Provoz a údržba strojů a zařízení	Počet hodin:	10	
Téma číslo	Počet hodin	Místo výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
5.1	2	U	T	Provoz strojů <ul style="list-style-type: none"> • organizace provozu • povinnosti a odpovědnost obsluh a provozovatelů strojů • provozní dokumentace strojů – obsah a použití návodů na obsluhu a údržbu • výbava strojů • předání a převzetí stroje • přeprava strojů • organizace práce na pracovišti • příprava a převzetí pracoviště • povinnosti při zahájení a ukončení provozu 	
5.2	4	U	T	Údržba a opravy strojů (obecná část) <ul style="list-style-type: none"> • obsah a zásady údržby, stupně, intervaly, evidence • úkony prováděné obsluhou, povinnosti obsluhy • údržba jednotlivých systémů strojů (hydraulická soustava, pneumatická soustava, ...) • mazání strojů – účel mazání, mazací plány, rozdělení, vlastnosti, klasifikace a použití maziv (motorové oleje, převodové oleje, hydraulické oleje a plastická maziva, biologicky rozložitelná maziva), postupy • konzervační prostředky, jejich vlastnosti a užití • paliva, jejich vlastnosti a užití • ostatní provozní kapaliny • zimní provoz • diagnostika poruch • opravy strojů, pravidelné (výměna opotřebených dílů), havarijní, záruční a pozáruční opravy 	
5.3	4	U	P	Údržba vybraných představitelů příslušné skupiny strojů <ul style="list-style-type: none"> • zopakování hlavních zásad z obecné části • údržba konkrétních typů strojů podle návodu na obsluhu a údržbu stroje • praktická výuka u strojů 	

6 – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí**Počet vyučovacích hodin v předmětu: 13**

Počet vyučovacích hodin bloku: 13

Pojetí vyučovacího předmětu

V předmětu Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí je posluchač seznámen s všeobecnými požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a ochranu životního prostředí a se zásadami, podmínkami a zkušenostmi z oblasti bezpečnost a ochrana zdraví při práci a ochrana životního prostředí při provozu strojů.

Předmět:	6	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí	Počet hodin:	13	
Blok:	6	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí	Počet hodin:	13	
Téma číslo	Počet hodin	Místo Výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
6	13	U	T	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a životní prostředí <ul style="list-style-type: none"> • základní všeobecné požadavky BOZP ve vztahu k práci se stroji <ul style="list-style-type: none"> – právní předpisy a normy – rizika při provozu a obsluze stavebních strojů – prevence rizik • vybraná ustanovení předpisů pro zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při stavebních pracích a souvisejících předpisů podle aktuálního stavu • práce v mimořádných provozních podmínkách <ul style="list-style-type: none"> – práce v ochranných pásmech inženýrských sítí a v jejich blízkosti – bourací práce – práce na pozemních komunikacích – další mimořádné podmínky • přeprava strojů <ul style="list-style-type: none"> – možnosti, podmínky • zvedání a přeprava břemen 	6

Téma číslo	Počet hodin	Místo Výuky	Způsob výuky	Téma výuky	Poznámky
				<ul style="list-style-type: none"> • revize vyhrazených technických zařízení • další zásady, podmínky, pravidla a zkušenosti <ul style="list-style-type: none"> – osobní ochranné pracovní prostředky – hygiena práce – požární ochrana, zásady první pomoci – dorozumívací znamení – dopravní řád pracoviště – příklady nehod, úrazů a havárií, rozbor příčin • ochrana životního prostředí <ul style="list-style-type: none"> – možné negativní vlivy provozu strojů na životní prostředí – poškozování přírody (půda, voda, ovzduší a klima) – ropné produkty, odpady, chemické látky, nebezpečné látky, prašnost, výfukové plyny a spaliny – manipulace s ropnými produkty – hluk a vibrace – vodárenská ochranná pásma, intravilán obcí a měst – povinnosti obsluhy strojů z hlediska ochrany životního prostředí – rizika při provozu a obsluze stavebních strojů – prevence rizik 	

8 – Praktický výcvik

Počet vyučovacích hodin v předmětu: 26

Počet vyučovacích hodin bloku: 26

Pojetí vyučovacího předmětu

V předmětu Praktický výcvik bude posluchač provádět praxi pod dohledem kvalifikovaných lektorů a strojníků zemních a stavebních strojů a jiných zařízení.

Absolvent předmětu Praktický výcvik

- prakticky ovládá stroje a zařízení kategorie I.